

Előfizetési árak: Egy hónapra 4 pengő, negyedévenként 10 pengő 80 fillér. Egyes példányok ára (pályaudvarokon is) 10 fillér, a vasárnapi szám ára 32 fillér, a Képes Vasárnap nélkül 12 fillér.

PESTI HIRLAP

Szerkesztőség: Vilmos császár-ut 78. Telefon 1-122-95. Főkiadó: Vilmos császár-ut 78. Telefon 1-122-95. Erzsébet-körút 1. Telefon 1-352-96. A fiókok jegyzékét vasárnap közöljük az apróhirdetéseken.

A riadó reggelén

Az éjszakát követő reggelen, mikor Budapest harminc percre elmerült a sötétségben, a milliós város lakossága visszatek a békés hétköznapi megszokott rendjéhez, s munkahelyére sietve örömmel látja, hogy az éjszaka mesterséges feszültsége már feloldódott a nappal ismerős rendjében: minden a helyén áll, a nagy város funkcionál, a riadó fegyelmetten zajlott le, s Budapest népe levezgázott önfegyelméből és önkéntes engedelmességéből. Mert az éjszaka, mikor a magyar főváros látkepe először merült el a bibliai sötétség mesterséges fátylai mögött, kortörténeti jelentőségű: háborúk és békék között ez a sötét harminc perc először figyelmeztet minden gyakorlattal egy társadalmat, hogy a történelem közönyös erőivel szemben nincs más védekezés az egyén és a közösség számára, csak az, melyet önszántából, a közösséggel szemben vállalt önfeláldozás szükségességének tudatával teremt meg. A légvédelmi riadó első nagy próbája, nem egészen husz esztendővel a világháború után, a lehangozó időszerűségeen túl is jelentős esemény egy világváros életében: a közönyösök és fölényesek is kénytelenek e harminc sötét perc alatt ráeszmélni, hogy az idő elrohant felettük, a világkép, melyben élünk, csak bizonyos föltételek mellett nevezhető még békés világképnek: nem élünk háboruban, de nem élünk már föltétlen békében sem, védekezünk valami ellen, ami nincs még, sem papíron, sem gyakorlatban, s mégis felénk hajol már árnyaival, mert nem él ember Európában, aki szemet hunyhatna a veszélyek előtt, vagy menekülhetne a fenyegető valóság elől. Amit az ostromolt Madrid lakossága másfél esztendeje naponként megél, mint borzalmas valóságot, ami Shanghaiban és Nankingban a mindennapok véres gyakorlata, az a mi tájaink felett még csak vizió, szörnyű látomás; de ahogy Madrid, Shanghai és Nanking lakosai nem tudhatták rövid idő előtt, mi virrad rájuk, előzetes készültség és hadüzenet nélkül, ugy nincsen ma emberi közösség Európában, mely védettnek hiheti magát az új háború robbanásaival szemben.

A budapesti ember, aki ez éjszaka harminc sötét percében végre szembenézett a valósággal, először kapott izelítőt abból, mit jelenthet a modern háború. Amit újságból és mozgóképről ismergetett eddig, a valóság mesterségesen elővárszolt légkörében, harminc percen át, nyomasztó lidércként nehezedett egymillió ember lelkére. Ami néhány órával előbb egy nagyváros sugárzó éjszakája volt, egyik pillanatról a másikra elmerült a dermedt csönd, a kialudt lámpák, lehuzott redőnyök, megbénult közlekedési eszközök fegyelmelt némaságában. Az élet, a békés, polgári élet elvonult fedezékeibe, s a sötét éjszakában száz- és száz-ezer ember iparkodott elképzelni, milyen lehet a valóság, melynek lelkiállapotáról kószoló nyújtott a riadó. A valóság mindig egyszerűbb, mint az elképzelések; egyszerűbb, s ugyanakkor felmérhetetlenül veszedelmesebb. Egy »nyitott« világváros, melyet fényes nappal, vagy sötét éjszaka megrohanhatnak az ellenséges vadászgépek, bombákkal, melyek tüzet, gázhalált és dögvészt szórnak a magasságból, nem válogatnak katonai célpontok és a polgári munka, a polgári élet gyűjtőhelyei között, irtozatos közönnyel rombolnak le hidakat és kaszárnyákat, gyárakat és bérházakat, nem tisztelik többé a kórházak területenkivüli jogait, megsemmisítenek műemléket éppen úgy, mint elsőrendűen fontos üzemeket, — e lehetőségekről nyújtott képet a harminc perc, mikor Budapest népe a riadó szirénáinak bögése közben végre gyakorlatilag is szembenézett az elképzelhető valósággal. Lehet-e védekezni e veszélyek ellen? Az új háború technikájának szakértői minden országban, egyhanguan állítják, hogy lehet. A védekezés hatékonyságának első föltétele a megelőzés, a nevelés, a fegyelmelés. A légitámadás talán váratlanul tör

Áthatolhatatlan sötétség borult Nagy-Budapestre az első légvédelmi gyakorlat éjszakáján

Hetek óta folytak az előkészítő munkálatok az országos légvédelmi parancsnokságon, hogy a külföldi nagyvárosokban megtartott légtalmi próbák mintájára Budapesten is végrehajtsák az első légtalmi elsötétítési gyakorlatot. Ismeretes, hogy Európa nagy városaiban, Londonban, Párizsban, Berlinben, Bécsben, Prágában és legutóbb a nyár folyamán Zürichben már rendeztek ilyen gyakorlatokat. A külföldi nagyvárosokban ugynevezett füstbombákkal keltették fel a gáztámadások látszatát és az elsötétítési próbákat légtalmi mentőszolgálatlaltal is egybekötötték.

Budapesten egyelőre csak az elsötétítési és riasztópróbát hajtották végre szerdán éjszaka.

Még ugyanis nem állapították meg a tavaszra tervezett légtalmi gyakorlat végleges formáját, most tulajdonképpen csak előgyakorlat volt és február végén vagy márciusban tartják meg a külföldi légtalmi gyakorlatokhoz hasonló nagyarányú próbát.

Az országos légvédelmi parancsnokság az elmúlt hetekben összeköttetésbe lépett az illetékes hatóságokkal, elsősorban a rendőrséggel és a főváros vezetésével és az elsötétítési gyakorlat célja ezúttal az volt, hogy a légvédelmi parancsnokság megállapítsa, mennyi idő alatt tudják végrehajtani az elsötétítést és sikerül-e a részleges elsötétítéssel is annyit elérni, hogy a főváros főbb pontjait ne lehessen felismerni. A teljes elsötétítésnek egyébként is csak akkor van értelme, ha nincsen holdvilág, mert a repülőök a holdfénynél éppen úgy tudnak tájékozódni, mint ha a város lámpái égnék. A szerdai éjszaka alkalmasnak mutatkozott az elsötétítési próbára.

Az előkészületek során intézkedni kellett, hogy a főváros közbiztonságát egy eddig szokatlan helyzetre beállítsák. Kétségtelen, hogy a rendőrség szerdán éjszaka rendkívüli munkát végzett, amelyre egész személyzetét kivezényelte. Egyrészt a sötétítés idején szükséges fokozott rendfenntartás céljára, másrészt a középületek és a pénzüzetek őrzésére.

A középületek kapujában kettős őrszemek vigyáztak, 4500 rendőr, tehát a teljes őrszemélyzet teljesített szolgálatot, közülük háromezer rendőrt az utcára vezényeltek.

Az országos légvédelmi parancsnokság a fővárossal több ízben értekezett, hogy a szükséges rendelkezéseket megbeszéljék, főként, hogy az Elektromos Mű-

vek hogyan hajtsák végre az elsötétítési gyakorlatot. Kisebb sötétítési próbákat már az elmúlt héten is végeztek az Elektromos Művek a légvédelmi parancsnokság tervei szerint.

Szerdán este hét és nyolc óra között feltűnt a járókelőknek, hogy bár a jelentések a részleges elsötétítést csak esti féltizenegy órára jelezték, a köruton és a főbb utvonalakon minden második ivlámpa kialudt. Még nyolc óra sem volt és Budapest utcái meglehetősen elsötétültek. A budai oldalon ugyszólván csak a gázlámpák égtek és így a homály még nagyobb volt, mint a pesti oldalon.

Érdeklődtünk az Elektromos Műveknél, hogy miért kezdték korábban a részleges elsötétítést? Kiderült, hogy

az Elektromos Művek ezúttal még nem tudta egyszerre végrehajtani a részleges elsötétítést,

hanem csak fokozatosan, részletekben és ezért kellett már hét órakor megkezdeni az elsötétítést.

A gázműveknél is megtörténtek az intézkedések a gázlámpáknak idejében való eloltására.

A főváros területén 12.600 gázlámpa van és ezeket egyenként kellett eloltani.

Féltíz óra tájban 140 lámpaoltó indult utnak és háromnegyed tíz órakor megkezdték a lámpáknak egyenként való eloltását és ezt a munkát este féltizenegy óráig, a részleges elsötétítés megkezdésének időpontjáig be is fejezték.

Este féltizenegy órától kezdve már csak az ugynevezett irányfények gyér fénye derengett a város tizenöt pontján.

Utcai lámpákat alakítottak át erre a célra, oly módon, hogy sárga, ennek fölébe pedig barna burkolatot helyeztek. Az ilyen lámpák gyenge fényét csupán olyan repülőgépekről lehet látni, amelyek 15 fokos repülési szögben közelednek a lámpához és 300 méternél nincsenek távolabb.

A tűzoltók különösebb intézkedéseket nem tettek, mert hiszen a tűzörségek egész nap és egész éjjel teljesen készenlétet tartanak mindennap és így természetesen az elsötétítés idején is készenlétben vannak. A mentők szintén teljes készenlétet rendeltek el. A szolgálatban lévő orvosok és ápolók száma 60 volt és 19 kocsit állt indulásra készen.

egy világvárosra, talán nem egészen váratlanul; de bizonyos az, hogy az óvóhelyek, a szervezett menekülés, a teljes elsötétítés, a nagy szabású tűzbiztonsági szolgálat, minden egyes lakóház tudatos védekezése, s nem utolsó sorban a légháritó harci eszközök nagy mértékben csökkenthetik a támadás erejét. A légitámadás végre is pillanatokig tart, s ha a lakosság idejében el tud rejtőzni az óvóhelyeken, ha egy nagyváros nem ad fényeiével célpontot a nagy sebességgel közeledő és támadó gépeknek, valószínű, hogy a vaktában ledobott bombák kevesebb kárt okoznak emberi életben. A harminc perc, mikor az első nagy légvédelmi kísérlet éjszakáján alkalmunk volt a gyakorlatban is szembenézni e kérdésekkel, mindenképpen meggyőzhetett arról, hogy az új háborúban a polgári lakosságnak legalább olyan szerepe van, mint a frontok katonáinak: a totális háborúban a védekezés is totális lehet csak.

A mi légvédelmünk messze elmaradt a nyugati államok védelmi szervezetsége mögött. A riadó figyelmeztet kötelességeinkre. Elmaradtunk a védelmi versenyben, ahogy el kellett maradnunk a fegyverkezési versenyben, mert a trianoni helyzet nem adott módot reá, hogy olyan mértékben építsük ki a nemzetvédelmet, ahogy ezt a fokozott háborús veszély minden országtól, mely nem akarja vágóhidra vonzólatni magát, megköveteli; elmaradtunk, mert a béke politikáját követve, utolsó percig biztunk és bizunk benne, hogy a civilizált emberiség lelkiismerete nem nyugodhat bele a háború irtozatába. De a nemzetközi helyzet nem jogosít fel mértéktelen optimizmusra. Fel kell készül-

nünk a védekezésre, legalább a védekezésnek passzív lehetőségeire; fel kell készülnünk városaink védelmére. Berlin, Párizs, Róma, Európa minden nagy városa esztendőök óta gyakorolja a védekezésnek e passzív módjait; német városokban mindenki ismeri már az óvóhelyet, ahol elrejtőzhet a támadás elől, a párizsi bérházakban, a kapu alatt ott függ a nyílt parancs, mely kioktatja a lakókat a légi támadás elleni védekezésre és megjelöli a legközelebbi óvóhelyet. Budapest most kezd felkészülni arra, ami a nyugati metropolisok lakóinak már megszokott és begyakorolt védekezés. Fel kell készülnünk lelkiileg, mert a támadások lélektani hatása majdnem oly veszedelmes, mint az anyagi rombolás, fel kell készülnünk a gyakorlatban, hogy a nagyváros egy precíziós szerkezet pontosságával tudjon védekezni a veszély ellen. Lesz-e háború, nem lesz-e? — e kérdésre csak a végzet sötét orákuluma tud választ adni. A mi kötelességünk, hogy minden katonai és polgári eszközzel, mely rendelkezésünkre áll, s melyet a társadalom anyagi és lelki egyensúlyának felborítása nélkül elő tudunk teremteni, felkészüljünk a védekezésre. Ezt a kényszerű szükségességet értette meg ez éjszaka Budapest népe; megértette, s fegyelmetten válaszolt. Sorsáról nem dönt ma egyetlen nép sem egyedül; de a védekezés eszközeivel mi is rendelkezünk. A riadót követő reggelen felocsudunk a különös éjszaka lelkiállapotából, bizalommal dolgozunk tovább a béke művén, de nem mulasztunk el a jövőben semmit, ami megvédheti e törekeny békében életünket a legbarbárabb háború iszonyataitól.

Pesti utca képe a – riadó előtt

Este tíz órától féltizenkettőig többször is megváltozott az utca képe. Tíz órakor még úgy tetszett, hogy — főleg a pesti oldal forgalmas terein és a nagy utcakereszteződéseknél — óriási tömeg helyezkedik el és kíváncsian várja a légvédelmi gyakorlat fejleményeit. A Berli-ni-téren, a Nagyköruton, a Mussolini-téren, a Rákóczi-uton valamennyi pad „foglalva” volt. Nagy-kendőkbe, pokrócokba burkolva ültek az emberek. Sokan székeket hoztak az utcára és letelepedtek a fő-utvonal nagy fái alá.

Először mindenki arra volt kíváncsi, hogy mi lesz fél 11 órakor, mikor a részleges elsötétítés bekövetkezik?

Nem kellett azonban fél 11 óráig várni. Már kevéssel 10 óra után a mellékutcákban és a főútvonalon megkezdődött a „hivatalos” elsötétítés. A tereken viszont egészen sötét lett. Sötétség burkolta be az Erzsébet-teret, majd a Tisza Kálmán-teret, valóságos koromsötétség lett a Baross-téren is. Ismerősök nem ismerték fel egymást. A köszönés hirtelen kiment a divatból. A Rákóczi-ut és a Baross-tér sarkán éles gyermekírás hallatszott. Egy kis gyermek elvesztette a sötétben szüleit. Az utcán hullámzó embertömeg némi szorongó érzéssel fogadta az elsötétítés kezdetét. Sokan megriadva igyekeztek hazafelé.

Az utca képe kevéssel féltizenegy óra előtt megváltozott. Vendéglők, kávéházak nagy robajjal húzták le a redőnyeket. A Károly-köruton, ahol a sok férfiruha üzletnek nincs kirakatredőnye, kirakato-kat védő örk foglalták el helyeiket. Percről-percre kihaltabb lett a járda. Az uttesten pedig feltűntek a piros, kék, zöld és lila fényű gépkocsik. A taxikok ugyanis versenyeztek egymással abban, hogy minél tarkább színű papirosokkal tompítsák a gépkocsilámpák fényét.

Akadtak — mint mindig — kedélyeskedők is. — Nem szabad rágyújtani! — hangzott például a Nagyköruton és sokan ijedten oltották el a cigarettáikat. Jöttek férfiak — villanyszemekkel. Persze, amint rendőrt látják, kialudtak a homlokukra erősített zseblámpák. Sokan viszont már a félsötétben — póruljártak. A Nemzeti Színház környékén — éppen ahol aránylag a legtöbb ember álldogált, valamennyi lámpaoszlop frissen volt festve. A félsötétben sokan nem vették észre a „Vigázat, mázolja!”-felírást és bizony alaposan festékesek lettek. Idős emberek csak nagyon óvatosan haladhattak, mert azt sem látták, hol a járda széle.

Az idő közben rohamosan közeledett a féltizenkettő felé.

A Nagykörut és a Rákóczi-ut sarkán 11 óra 08 perckor tünt fel az első repülőgép. A csillagos égbolt alatt egy fehér-piros lámpás siklott keresztül. Ugyanakkor megkezdte a rendőrség az utcákon óvintézkedéseit.

— Ne tessék megállni, sziveskedjenek fedél alá jutni! — hangzott a főváros legforgalmasabb pontján, az Emke-kávéház előtt, egy rendőrfelügyelő udvarias felszólítása. Különösen nagyobb rendőri készültség állt fel a szirénák körül. Pár perccel fél 12 óra előtt a rendőrség kiürítette a Berli-ni-tér közepét is.

A kávéházakból sokan hazamentek. Egyetlen pesti kávéház ajtajára sem teheték ki szerdán este a „Megtelt” táblát!

Pár perccel féltizenkettő felé újból megváltozott a pesti utca képe: egy-két forgalmas ponttól eltekintve, teljesen kihaltak a pesti utcák. A villamosok üresen döcögtek. A taxik leálltak. Csak az uttesten világított itt-ott egy fény. Érdekes volt, hogy a templomórákat nem tudták besötétíteni. A Calvin-téren a református templom tornyában is fényelt az óra. A New York-palota homlokzatán is villanyfény mutatta, hogy öt perc múlva féltizenkettő.

Még nem szólaltak meg a szirénák és máris ijesztően sötét volt az utcákon. Az egyirányú mellékutca-k torkolatánál a meg-megvillanó piros lámpa kísértetiesen csillogott fel, mint egy-egy tüzláng. A házak kapuiban — több helyen — titkos jelszó-kértek a sötétben a későn érkezőktől a házmesterek.

Mikor azután felzúgtak a szirénák, a legtöbb ember már a lakásában volt. A pesti utcák — jól viselkedtek. Halálos csendben, kihaltan és sötétségben vár-ták az első légtöltési gyakorlatot.

A Dunaparton

Este féltizenegy óra után a királyi várpalota teljes sötétségbe borult. A Várhegy is egészen sötét, de a Gellérthegyről még fénylő pontok világítanak. Az Erzsébethidon egy-két fénypont látszik csupán, a Lánchid azonban eléggé ki van világítva. Alatta csillog a Duna tükre. A két hid között teljes a sötétség. A részleges világításban a Várhegy körvonalai élesen kirajzolódnak. A dunaparti korzón féltizenegy órakor oltották ki a világítást. A helyiségek, kávéházak nagy üvegtábláit részben redőnyök borítják, részben függönyök. Csekély fény szűrődik elő a függönyökön keresztül, de a Dunapart azért sötét. A Ferenc József-tér és a gróf Tisza István-utca is teljes sötétségbe burkolódik. Az elsötétített villamosok és autóbuszok lassan haladnak. Szinte ijesztőek és titkoszatosak cammogásukban. Utas alig van rajtuk. A téren átsuhanó gépkocsik lámpái a kék papirtakarón keresztül feltűnően világítanak.

A pályaudvarokon

A pályaudvarokon és a vasúthoz tartozó üzemekben példás renddel hajtották végre mindenütt az elsötétítést. Gondos körültekintő előkészítéssel és nyilván költséges befektetéssel tették alkalmassá a pályaudvarokat a világítás korlátozására. A hatalmas csarnokokban csupán néhány kékesfényű lámpa égett és a vonatokat feketén oltadták bele a végtelen feketé-ségbe. A mozdonyok elülső lámpáira kicsiny rácsos ablak került. Csak néhány szolgálattevő vasutas kezében imbolygott ide-oda lidércfényként a halvány-

fényű lámpás. A vonatok a Keleti és Nyugati pályaudvarról a menetrendszerű időben pontosan, majdnem hangtalanul indultak el. A hosszú kocsisorok végig sötétek, csak minden harmadik, negyedik kocsinak egy-egy ablakában látszik egy-egy égő cigaretta fény-pontja. A Keleti pályaudvar óriási csarnokában mind-össze hat lámpa ad annyi világosságot, hogy az emberek eligazodjanak. Az előcsarnokokban a jegypénztár fölött sötétkék golyó világít és a pénztárfülkében levő lámpákat is egészen letompították.

A Ferdinánd-hídról néztük végig a Nyugati pályaudvarra vezető hatalmas vágányhálózatnak és a pályaudvar belsejének sötétbe borulását. Csak a váltók lámpásai derengenek halványan, mint a szentjánosbogárkák, de köztük a személyzet hangos kiáltásai közben haladnak a mozdonyok és tolató szerelvények. A kazánokból kiáradó fény néha rávilágít a mozdonyvezetőre...

A villamosokon és autóbuszokon

Azok a villamoskocsik, amelyeket a csökkentett világítás ideje már menetközben ért, végállomásukról elsötétítve indultak el. Már tíz óra előtt sötét villamosok haladtak az utcán, papirossal leragasztott lámpával. Kivülről úgy festettek a kocsik, mintha sötét volna a belsejük. Bent a kocsikban azonban volt némi világosság. A belső lámpákra kékeslila selyempapirzacsokkat húztak. Az utasok erre is nyomban megtalálták a legjellemzőbb elnevezést és elhangzott a megjegyzés:

— Tangóvilágítás! Kezdődik a tánc...

A kalauzok olajlámpásokat kaptak, amelyeket a táskájukra akasztottak. Ezeknek fényénél végezték a jegykezelést. A lámpások nemcsak alakjukkal emlékeztetnek az istállólámpákra, hanem a bűzük is egész barátságatlan volt.

Az autóbuszok is sötétben, csigalassúsággal baktattak. Belülről azonban kevésbé sivár képet nyújtottak, mint a villamosok. Az autóbuszok lámpaüvegét egész vékony fekete fátvöllal vonták be. A kalauzok itt is lámpásokat kaptak, de azokat a tornácra akasztották fel. A teljes elsötétítés megkezdésekor ezeket a kis lámpásokat az ülés alá kellett rejtteni.

Amikor féltizenkettőkor a szirénák szentori hangon elbődültek, a villamosok és autóbuszok is megálltak. Félóra múlva, a próba befejezését jelző második szirénabugásor aztán a kalauzok szedték le a papirzacsokokat a lámpákról és a kocsik teljes kivilágítással folytatták utjukat a még mindig sötét utcákon.

A budai oldal, Újpest és Kispest a légiriadó alatt

Háromnegyed tíz óra körül indulunk el gépkocsin, hogy tanui legyünk az elsötétítés különböző mozzanatainak.

Az Üllői-uton Kispest irányában robogunk. A világítást itt már erősen csökkentették, pedig még husz perc hiányzik a féltizenegyből. A házakból alig-alig szűrődik ki egy-egy fényugár. A villamosok elsötétített kocsijaiban mint a lidércfény imbolyog a jegyket kezelő kalauzok olajmécse. A külső Üllői-uton az FTC-pálya után teljes sötétség fogad bennünket. Kispest utcai kihaltak. Egy-egy kocsmá felig nyitott ablaka alól hallatszik csak vidám ének- és muzsika-

„Ellenséges” repülőgépen az elsötétített Budapest felett

A légvédelmi teljes elsötétítés eredményét — mivel az elsötétítés a bombázó gépek elleni tömegvédelmi intézkedések egyike, — elsősorban repülőgépről lehet megállapítani. A Pesti Hírlap tudósítója késő este a budaörsi új repülőállomás épületében találkozott dr. Buzay Árpáddal, a BSE repülőszakosztályának vezetőjével. Amikor Buzay megtudta, hogy a Pesti Hírlap olvasóinak tájékoztatásáról van szó, bemutatta tudósítónkat Majoros János mérnöknek, az ismert kiváló sportrepülőnek. Majoros azonnal hajlandónak mutatkozott, hogy felszálljon a város fölé.

Beülve a gépbe nevetés mondja, miközben az üléshez szíjjaznak:

— Elindulunk az „ellenséges” repülőgéppel Budapest felé.

A következő pillanatban felbug a motor légszavara és a repülőgép félkört írva gurul az egyenes felé, majd meggyorsítva futását, lassan emelkedni kezd... Indulunk Budapest felé. Körülbelül 500 méter magasan lehetünk, amikor a kamaraerdei hegytetőn lévő irányfénytornyot átrepülve, megpillantjuk Budapestet.

Az óra 10 óra 25 percet mutat. Lassan uszik a gép a Citadella fölé, alattunk villózik a Duna széles tükre. A Pesti Hírlap palotája fölé tartunk s a Berli-ni-térnél megfordulva, a Keleti pályaudvar, Rákóczi-ut, Múzeum-körut, Ferenc József-hid irányát nagyjából követve, körözünk a város felett.

Féltizenegykor elhomályosul a város.

Az előbb még éles fényt vető piros, kék, zöld transzparens kihunynak, a fűteák, mellékutcaik elsötétednek, de azért a Rákóczi-ut és a nagy körutak vonalát tisztán ki lehet venni.

Még egy kört leírva a csökkentett világítású Budapest felett, visszafelé indulunk a repülőter felé. A repülőgép ezer méter magasan repül a város felett, 180 kilométeres sebességgel imbolyogva

**Az Igmándi mindent pótol,
az Igmándit nem pótolja semmi.**

**Kérje mindenütt az Igmándi
express-hashajtó természetes
keserűvizet.**

Kapható nemcsak nagy, de kis üvegekben is.

szó. Kőbányán, a Hungária-köruton keresztül közelítjük meg a Váci-utat.

A Hungária-ut teljes sötétségben. Szinte lehetetlen az ut folytatása. Budapest elhanyagolt városrésze, a Csikágó, ugyancsak félhomályba burkolva várja a teljes elsötétítést. Itt-ott a homályból egy-egy járókelő bukkan elő. Rendőrszemtel alig lehet látni ezen a vidéken, annál több cirkál azonban a Váci-uton, mely megszokott hétköznapi képét mutatja.

Újpesten a fél város a járdán korzózik. Az Árpád-utca tele van sétáló közönséggel. Majdnem minden vendéglő ajtaja nyitva. A kiözönlő fényugár hatalmas nyalábokban világítja meg a gyalogjártót és az uttestet. Innen Budára vezet utunk. A Rózsadomb, a Vár, a Gellérthegy lámpái már kialudtak.

A Vár mint egy elvarázsolt város, sötétben és komoran mered a szemünk elé. Óvatosan, világítás nélkül haladunk tovább, le az Attila-körutra, a teljesen kihalt Déli vasúthoz, majd az Alaguton keresztül a Lánchidhoz, ahol egy balesetbe rogható kivilágítatlan mentőtű mögött haladunk a Gellért-térig. A Dunaparton tömegek, az uttesten leállított gépjárművek teszik változatossá a sötétbe burkolódzó városrészt.

Az alvilág veszedelmes alakjait az elsötétítés idejére a toloncházban őrizték

A rendőrség a légvédelmi gyakorlat idején teljes készenlélet tartott. A főkapitányság központi ügyelete — amely mindennap délután 2 órától reggel 8 óráig a főváros közrendjének legfőbb óra — a légvédelmi gyakorlat éjszakájára erősítést kapott. Az ügyelet öt fogalmazókarbeli rendőrtiszttel megerősítve végezte munkáját a légi riadó idején.

A főkapitányságon és a kerületi kapitányságokon a beosztott rendőrtisztek és tisztviselők valamennyien szolgálatot végeztek, háromszáz detektív pedig az utcákon cirkált, hogy minden gyanus mozzanatot megakadályozzon.

A detektívek már előre munkába álltak és végig-razziázták a fővárost. Közel kétszáz gyanus egyént kísérték be a főkapitányságra: rovottmultu egyéneket, akik az alvilágban mint betörők, pénztárfurók, zsebtolvajok és lakásnyitogatók ismeretesek. Az éjszakai razziák során elfogtak egy veszedelmes betörőt, akit vörös haja miatt „Piros Tomi” néven ismernek. Az utóbbi időben sok elfogott betörő hivatkozott arra, hogy „Piros Tominak” dolgozott.

Az előállított alvilági alakok a toloncházban töltötték a szerda éjszakát. A rendőrség ezt az előzetes intézkedést azért tette, hogy ezek a rovottmultu egyének a légvédelmi gyakorlat elsötétítési idejét fel ne használhassák bűncselekmények elkövetésére.

Az utcákon rendőrfjártatok és katonai őrzőjáratok cirkáltak az elsötétítés idején.

a szélben. A biztoskezü Majoros pilóta vezetésével néhány perc múlva visszaérkezünk a repülőter fölé és simán leszállunk.

Itt már gyülekeznek a MÁV, Beszkárt, Elektromos gyár, Vízművek szakemberei, valamint az országos légvédelmi parancsnokság kiküldöttei, a Légügyi Hivatal tisztviselői, hogy

a hivatalos tényezők számára kijelölt gépeken elinduljanak megtekinteni a teljes elsötétítést.

Néhány perc múlva az állomásépület elé gurul a két hatalmas gépmadár és a meghívottak beszállva bucsut intenek a nézőknek. A következő percben felbőgött a két hatalmas hárommotoros gép motorja s a gépek kipuffogócsövénél kékes fény mellett startolnak a sötétségbe borult főváros felé.

Féltizenkettőkor másodszer is felszálltunk.

Az amugy is gyenge fényt sugárzó város felett repülve, megpróbálunk tájékozódni, amikor

egyszerre, mintegy varázsütésre, kialudtak az összes fények és a város teljes sötétségbe borul.

A hidak, és más, a repülő részére tájékozódásul szolgáló

ugynevezett tereptárgyak teljesen eltűntek a kutató szemek elől.

Megállapítható, hogy a teljes elsötétítés tökéletesen sikerült, sem Budapesten, sem környékén a repülőter szélét jelző vörös akadálylámpákon kívül semmiféle tájékozódásra alkalmas fény nem volt látható.

Két utasrepülőgép vizsgálta a Duna csíkját

Este 11 óra 5 perckor két utasrepülőgép szállott fel a budaörsi repülőterről. Mindkét repülőgép szárnyain piros és zöld lámpával, farkán pedig fehér lámpával

Egyszerű levelezőlapon

lehetőleg **MÉG MA** közölje, hogy az új osztálysors-játékban hány sorsjeggyel óhajt résztvenni?

Arak: $\frac{1}{4}$ 3.50, $\frac{1}{2}$ 7.—, $\frac{3}{4}$ 14.—, 1/1 28.— pengő.

Pontos és díszkrét elintézésről gondoskodik

Dörge Frigyes bank r. t.

BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS-UTCA 4.
TELEFON: 189-880,

mely a most befejezett huzásokon rengeteg nyereményt fizetett ki, többek között a 15710 számú sorsjegyre a

300.000 pengős főnyereményt is.

ellátva, a szabályos nemzetközi jelzésekkel indult a város felé, hogy megfigyelő szolgálatot végezzen.

A repülőgépek néhány perccel az indulási időpont után már áthúzták a Ferenc József-tér fölött, körülbelül tízperces időközben hosszában végigrepültek a Duna fölött, megfigyelhetően a Duna csikját vizsgálják, majd ugyanezen a vonalon visszarepültek.

A sötétben halványan derengett a repülőgépek három különböző színű lámpája...

Lefujják a gyakorlatot

Háromnegyed tizenkettőkor két mentőkocsi piros lámpával, szirénázva robog a Tisza István-utca felől a Ferenc József-téren át a Lánchidon. Nem baleset-höz mennek, de feladatot kaptak, hogy résztvegyenek a gyakorlatban.

A főkapitányság épülete előtt szorongva várják a pillanatot, hogy véget érjen a kísérteties sötétség. Pontosan éjfélkor ismét Óbuda felől szólal meg elsőnek a sziréna, majd a város különböző pontjairól a többi szirénák is jelzik, hogy vége a gyakorlatnak. „Az ellenség elvonult”. Mintha valóban háborus pillanatokat éltünk volna át, a Ferenc József-téren tartózkodó, jobbára harcteret járt férfiak, hangosan felsóhajtának, amikor a Lánchid utolsó elaludt lámpái elsőnek gyulladnak ki. A sínpáron vesztelő villamosok és a pesti Lánchidfő előtt álló sötét autóbussz lámpái kigyulladnak, motorjaik megindulnak, majd a Gellérthegy lámpái gyulladnak ki. Hang és fény újra az élet jele. Mintha lidércnyomás alól szabadultak volna fel azok, akik a sötétben figyelték az elsötétítés megdöbbentő félóráját.

— Eljen a béke! — kiált fel egy járókelő, amint a lámpák újra hintik fényüket a sötétségben...

A világítás azonban nehezen tér vissza, csak negyedgyakor gyullad meg egy-két lámpa, a legtöbb ívlámpa még sötét és így a téren még nagyobb a homály, mint a részleges elsötétítéskor volt. Az Elektromos Művek még nem rendezkedtek be a központosított gyors ki- és bekapcsolásra, de a legközelebbi légvédelmi gyakorlatra már végre tudják hajtani a pillanatok alatt történő elsötétítést.

Az éjfélnél ébredő város

Másodszor is felsikoltott a háromszor egyperces sziréna-bugás és ez végét jelentette a légvédelmi ri-

A légi riadó éjszakáján egy pesti kávéházban

Néhány nap óta az emberek ezt kérdezik egymástól:

— Hol töltöd a légvédelmi éjszakát?

Éppugy, mint szilveszter előtt. Az utolsó huszonnégy óra alatt annyira kérdezték ezt tőlem, hogy úgy éreztem, valahol mégis el kell tölteni ezt az éjszakát. Öszintén szólva, kissé zavarban voltam, mert a legutolsó légi riadó, amiben résztvettem, husz évvel ezelőtt, a Monte Grappa tövében zajlott le. Ott még nem kérdeztük egymástól, hogy hol lesz a repülő-támadás idején? Azóta, úgy látszik, a légibombák udvarképesek lettek. Hozzá tartoznak a nagyvárosi élethez. Szóval ezuttal el kellett határozni, hogy hol töltjük ezt az estét. Választásom a híres, forgalmas pesti kávéháza esett.

Tíz órákor, amikor a kávéháza érkeztünk, az alkalmazottak már lehúzták a redőnyöket. Ez olyan kávéház, aminek redőnye van. Az emeleti helyiségek üvegtábláit azonban óriási fekete papírokkal ragasztották be és így teljesen besötétítve, felkészülve vártuk a légi riadót.

Aki arra számított, hogy ez az éjszaka hasonlítani fog egy kis Szilveszter-éjszakához, nagyon tévedett. A hatóságok hirdetésményei, amelyek azt ajánlották, hogy lehetőleg maradjon mindenki otthon, csodálatosképen ezuttal még Festen sem találtak süket fülekre, a főváros lakosságának legnagyobb része otthon maradt. A híres bejárósi kávéház, amely ebben az időben rendszerint zsúfolt, ezuttal kevésbé volt látogatott. Csak tíz-tizenkét asztalnál ültek, legtöbbször olyanok, akik azzal a szent elhatározással jöttek be, hogy itt várják be a riadót. A vendégek békésen vacsoráztak, a férfiak itták a feketét, az asszonyok forgatták a dívatlapot, éppugy, mint máskor. Azért egy kis izgatott-

Megszólalnak a szirénák

Éjjel pontosan fél-tizenkettőkor Óbuda irányából hatolt az első szirénahang tompán vijjogva a pesti Lánchidfőhöz. A főkapitányság épületének kapuiból négyes órszemek vigyáznak, két órszem kívül, kettő belül. Az épület előtt és az utcasarkokon detektívek állnak, kezükben elrejtve a zseblámpa, amit szükség esetén megvillantanak. Az első szirénahangra egy erősebb, mélybúgású hang tör elő a Gellérthegy irányából, majd a város különböző pontjai felől gyors egymásutánban szólalnak meg a szirénák és ugyanekkor kialusznak a még égő sárgaburkolatú utcai lámpák is.

Kialszik a Lánchid minden lámpája, majd a gellérthegyi sok apró fényforrás is és csak a főkapitányság előtt látszanak szürkeburkolatú, egészen halvány apró fények: a Ferenc József-téri iránylámpák halvány fényei.

Amint az összes lámpák kialudtak, a tér fölött körülbelül hatszáz méter magasságban végigvonult ismét egy repülőgép és a kísérteties sötétségben jól látható a távolodó hátsó fehér lámpa, amely sokkal élesebben világít, mint a szárnyak piros és zöld lámpái.

Háromnegyed tizenkettőkor a királyi Vár mögül a távolból fényező veti fényét a város fölé és ott cikázik a sötétbeborult paloták fölött.

dónak. A hétköznapi megszokott éjszakai képe viszatérhetett a város életébe...

Egy kicsit másképp alakult azért ez a megszokott kép. Nemcsak a fényreklámok, nemcsak a kirakatfények gyulladnak ki a házakon, hanem szokatlanul sok lakásablakból is fény szűrődött ki. A szenzációt váró pestiek nem aludták át a sötétség félóráját. Alig ért véget a légi riadó, az emberek megkönnyebbülve, szabadabb lélegzetvétellel gyújtották fel a lámpákat. Sok helyen az ablakokat is kinyitották pár percre...

Szokatlanul élénk volt az éjfél utca élete is. Sokan sétáltak végig a főutvonalakon, mindenféle csoportok alakultak, hogy megtárgyalják, megbírálják az első légvédelmi riadó lefolyását. Feltűnően megelénkült az utstet forgalma is. Sokszor nappal nem látni annyi mindenféle járművet, autóbussz, villamost, gépkocsit, teherkocsit, kerékpárt, mint amennyit ebben a nevezetes félórában látni lehetett.

A nagy forgalom szokatlan képét pedig szinte misztikussá tette az éjfélnél óra különös, furcsa világítása. A légi riadó lefújása sem adta vissza ugyanis a fővárosnak megszokott világítását. Jóideig még a csökkentett világítás maradt érvényben, ami annyit jelentett, hogy a körutakon csupán a halványan pislákoló gázlámpák égtek. S így a körutak sötétebbek voltak, mint a mellékutak. Ezek a sötét körutakon azonban teljes fényükkel, sőt fel-felhasító reflektorfényrel robogtak a gépkocsik, villamosok és a többi járművek. Az utca népe valóságos tűzijátékban gyönyörködhetett: úgy hatottak a sötét utcán a száguldozó, villódzó fények...

Ebben az üdítő és szemet gyönyörködtető fényjátékban oldódott fel az első légvédelmi éjszaka nyomasztó hangulata...

ság mégis uralkodott, még a kártyázók is megkérdezték néha-néha, hogy hány óra van? Az idő azzal telik el, hogy mindenki az óramutatót lesi. Ebben az egyben hasonlít ez az éjszaka a Szilveszter-éjszakához.

Egyébként eseménytelenül mulik az idő. Csak fél-tizenkettő előtt tíz perccel kezdődik valami ideges élnétség. A vendégek hozatják a kabátjukat. Mindenki ki akar menni az utcára, hogy a kávéház előtt szemtanuja lehessen, amikor sötétség borul a városra.

Mi is kimegyünk. A részleges lesötétítés működő lámpái még világítanak. Az Erzsébet-hidon egy sor villanykörte még világít. A hidon állnak a villamosok, a járdaszélen a gépkocsik.

Valami zugás hallatszik. Repülőgép-berregés. És rögtön utána elbődülnek a szirénák.

Hiszen tudjuk, hogy nem komoly, de azért a hideg egy röpke pillanatra végigfut az ember hátán.

Fél-tizenkettő. Kialusznak a lámpák, az áldott fényforrások utolsó lobbannak és mi ott állunk a kávéház előtt vak sötétségben. A nagy feketeségből, — ahogy a szemünk egy kicsit hozzászokik — kirajzolódik a királyi bérpaloták árnyképe és az Erzsébet-hid hatalmas íve. Így a sötétben félelmetesen kicsiknek érezzük magunkat a fekete palástba burkolt sziluettek mellett.

A kávéház előtt a vendégek egymásba botlanak. A sötétben az ismerősök és hozzátartozók néven szólólgatják egymást. A fekete uttesten elsuhan egy rendőrautó és egy mentőkocsi. Azután nincs semmi, a repülőgép, amely az előbb elszállt a fejünk felett, visszatér a Gellérthegy irányából és eltűnik.

Legyünk azonban őszinték, a megilletődés csak rövid ideig tart. Azután felülkerekedik a pesti humor.

A vidéki földbirtokos például fitymálva kijelenti: — Ez is sötétség? Otthon a mi falunkban minden este így van.

És még le sem telik a félóra, mindenki elunja a sötétséget. Az emberek visszakiváncsognak a villanylámpák alá és lassanként beszállingóznak a kávéházba.

Ismerősöknek, akik az egyik asztalnál a légi riadó alatt nyugodtan bridzseztek tovább, el akarjuk mondani, hogy mi láttunk. De erélyesen leintenek:

— Hagyd abba. Hét szán van mondvá...

Azután újra megszólalt a sziréna és a lámpákat felgyújtották.

Ilyen volt a légi riadó egy pesti kávéházban az Urnak 1937-ik esztendejében.

Rádióriport a repülőgépről

Tizenegy óra husz perckor megszólalt Budinszky Sándor hangja a rádióban. A Hármashatárhegyről hangzott a rádióüzenet, a motornélküli repülőhangárok mellől. Szemléltetően mondta el, hogyan olvadt át az óriási város pislákoló, gyenge fénye a csökkentett világításból a teljes vaksötétségbe.

A mikrofon közvetlen közeléből más beszélő hang is belevegyült olykor a bemondó előadásába. Ez a hang a rádiós hangja, aki a repülőgépen levő rádió-megfigyelő: Virág László őrnagy ural keresi az összeköttetést:

— Halló, Endre, itt Béla!

Ez a megbeszélte hívó jel! Motorzugás hallatszik, két nagy gép, egy hárommotoros Caproni-gép és ugyancsak hárommotoros Junkers-gép mellett két kisebb sportgép motorja zug a levegőben.

Elérkezett a teljes elsötétítés pillanata. A rádiószó beszámol a hirtelen támadó mélységes sötétségről, a szirénák távoli bugásáról, a teljes sötétség nyomán támadó izgalmas pillanatokról. A repülőgép bugása valóban sejtelmes, szinte melodramatikus kíséretet ad az előadásnak.

— Halló Endre, itt Béla!

A bemondó pillanatnyi türelmet kér hallgatóitól. Füleire illeszti a fejhallgatót. Most keresik az összeköttetést az egyik hárommotoros repülőgéppel.

— Kérünk tagolt beszédet. Mit látnak?

Azt szeretné a rádióbemondó, ha mi is hallanánk fentről a választ. De eleinte csak régi gramfonokra emlékeztető tört hang ér el hozzánk. Tolmácsolni kell az üzenetet. Ám előbb újabb kérdés hangzik:

— Mióta van fűn a gép? Merrefelé repülnek? Válaszoljon, válaszoljon.

A válasz már érthetőbben szól:

— A gép félóra óta meglehetősen nagy körben repül a város fölött.

— Mit láttak a csökkentett világítás alatt?

Zúgó hang válaszol:

— Elég jól láttuk a sugárutakat és a körutak vonalát.

A rádió bemondója:

— Meg fogom kérni honvéd bajtársamat, kérdezze meg: hogyan észlelték az átmenetet a csökkentett világításról a teljes elsötétítésre?

Tisztán hallatszik a megismételt kérdés, majd a válasz tolmácsolása:

— A teljes sötétség első pillanataiban nagy volt a bizonytalanság — tájékozódás majdnem teljesen lehetetlen.

— Mit árulnak el magukról a gyár-városrészek, a külső városrészek a teljes elsötétítés időpontjában?

A válasz késik.

A kérdést megismétlik. „Halló Endre, itt Béla! Halló Endre, itt Béla!”

— Albertfalva, felső Dunapart felé sejtettünk némi fényt, azonban a teljes elsötétítés alatt ez is kialudt.

Utolsó kérdés:

— Van-e valami olyan különös észrevételük, amit kíváncsúnak volna közölni a főváros lakosságával?

— Az elsötétítés, majd a teljes sötétség tökéletes volt. Csak nagy elismeréssel nyilatkozhatunk a főváros magatartásáról.

Ez volt az utolsó mondat. A motorzugás egész közelről hallatszott, aztán eltávolodott, elhalt. És a színesen érdekes rádióelőadás a légszavak egyre távolodó zugása közben véget ért.

Lég- és gázvédelem

összes eszközei és berendezései

„IGÉVÉ” IPARI- és GÁZVÉDŐESZKÖZÖK KFT.-nél

Budapest, V., Zrínyi-utca 7. Tel.: 182-017 és 180-443

DEGEA A. G. (AUERGESELLSCHAFT) BERLIN egyedárusítója.